

1999 KAMU TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ

Aydınlık Dergisi, 6 Haziran 1999

Yıldırım Koç

Bazen bir olayı sağlıklı bir biçimde değerlendirebilmek için üzerinden biraz zaman geçmesi gerekiyor. 1999 kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinin değerlendirilmesinde Devlet Bakanı Hikmet Uluğbay'ın koalisyon görüşmeleri sırasında söyledikleri bu açıdan çok önemli ve daha önceki bazı duyumları doğruluyor.

Radikal'den Bilal Çetin'in yazdığına göre, "**Uluğbay, üyesi bulunduğu hükümetin kamu toplu sözleşmelerinde stratejik bir hata yaptığını kabul ediyor.**"¹

Sayın Uluğbay'ın değerlendirmeleri son derece önemlidir ve toplu iş sözleşmeleri sırasında yaşanan bazı sıkıntıları açıklamaktadır.

1989 ve 1991 yıllarında kamu kesimi toplu iş sözleşmeleriyle, gerçek ücretlerde çok önemli artışlar sağlanmıştı. 1993 yılındaki kamu toplu iş sözleşmeleri ile satınalma gücü ancak korunabildi. 1995 yılındaki büyük eylemler ve Türkiye tarihinin en büyük grevleri, gerçek ücretlerde önemli düşüşleri engelleyemedi. Altışar aylık dilimler halinde yüzde 16, yüzde 16, yüzde 18 ve yüzde 20 oranlarında zam alınabildi. 5 Nisan 1994 istikrar programı böylece kamu kesiminde ücretlere yansıtıldı. 1997 kamu toplu iş sözleşmelerinde, toplu iş sözleşmesinin yürürlük süresi içinde ilk beş aylık enflasyonun ücretlere yansıtılmamasıyla ortalama yüzde 30'luk bir kayıp ortaya çıktı. Daha sonraki aylarda ise gerçekleşen enflasyon (toplu iş sözleşmesinin son ayı dışında) ücretlere yansıtıldı.

1999 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde ise IMF'nin belirlediği genel çerçevenin dışına çıkıldı.

En önemli kazanım, altışar aylık dilimler halinde gerçekleşen enflasyonun ücretlere yansıtılmasının ardından yüzde 5 oranında bir zam yapılmasıdır. TÜRK-İŞ ile Hükümet arasında 27 Mart 1999 günlü protokolün en önemli düzenlemesi buydu. 22 Nisan 1999 günlü ek protokol ile, toplu iş sözleşmesi zammı öncesinde aylık çıplak brüt ücreti 140 milyonun altında kalanlara ek iyileştirme zamları getirildi. Sendikalar da, bağıtladıkları toplu iş sözleşmeleri ile bunların dışında bazı maddi haklar elde ettiler.

Bu süreçte eylem yapılmadı. Hükümetin bu zamları kabul etmesinde en önemli etmen, isteklerin haklılığı değildi. İstekler haklıydı, ancak Hükümetin üzerinde yoğun bir IMF baskısı vardı. TÜRK-İŞ, görüşmelerin anlaşmayla sonuçlanmaması durumunda Kurban Bayramı'nın ikinci ve üçüncü günleri DSP il ve ilçe merkezlerini ziyaret etme ve ziyaretleri biraz uzatma kararı aldı. Bu karar, genel seçimler öncesinde, Hükümet içinde, işçilerin haklı taleplerine sıcak bakan kanadın ağırlık kazanmasını sağladı. Görüşmeleri yürüten Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel'in iyi niyeti ve büyük çabaları da sonuç alınmasını olanaklı kıldı.

Hikmet Uluğbay'ın basına yansıyan değerlendirmesi, bu süreçte önemli engellerin aşılabildiğini göstermektedir. Ancak ülkemizin karşı karşıya bulunduğu ve giderek büyüyen kamu açığı sorununu aşabilmek için 57. Hükümetin izleyeceği çizgi pek emek yanlısı olmayacağına benzemektedir. Kamu kesimi işçilerinin enflasyona karşı korunmasını "**stratejik bir hata**" olarak değerlendiren bir ifade, karşı karşıya olduğumuz ve bulunacağımız sorunların ciddiyetini göstermektedir.

¹ Çetin, B., "Bürokratların Ekonomi Uyarısı: Durum Kritik," Radikal, 26.5.1999.